

**Garantia del dret a l'alimentació a Barcelona:
Grau d'implementació dels criteris del *Model col·laboratiu per
garantir el dret a l'alimentació adequada* a les iniciatives
desenvolupades a la ciutat de Barcelona**

Informe de resultats

Autoria

**Elena Carrillo Álvarez, RD, PhD
Marta J. Gargallo Verdugo, RD, MSc**

Grup de Recerca Global Research on Wellbeing – GRoW
Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna
Universitat Ramon Llull
Barcelona, gener 2021

1	INTRODUCCIÓ	1
2	OBJECTIUS.....	2
3	METODOLOGIA.....	3
	3.1. FASE 1: Identificació de casos.....	3
	3.2. FASE 2: Recollida d'informació dels casos identificats	4
4	RESULTATS	7
	4.1 RESULTATS PER PROJECTE.....	7
	4.2 RESULTATS PER CRITERI	14
	Criteri 1: Diferenciar conceptualment i estratègicament l'excedent alimentari, el malbaratament i les polítiques de reducció de la pobresa	14
	Criteri 2: Promoure la màxima normalització i inclusió	15
	Criteri 3: Donar respostes integrals i globals	16
	Criteri 4: Garantir la suficiència d'ingressos de la ciutadania.....	17
	Criteri 5: Promoure l'autonomia i l'apoderament de les persones	18
	Criteri 6: Creació d'ocupació i inserció socio-laboral.....	19
	Criteri 7: Garantir el dret a l'alimentació saludable i respectuosa amb el medi ambient ...	20
	Criteri 8: Reduir el Malbaratament Alimentari	21
	Criteri 9: Promoure el consum de proximitat	22
	Criteri 10: Coneixement de la XDAA.....	23
5	CONCLUSIONS	25
6	BIBLIOGRAFIA.....	27
7	ANNEXES.....	28

1 INTRODUCCIÓ

L'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO) defineix la seguretat alimentària com a aquella situació en què totes les persones, en tot moment, gaudeixen d'accés físic, econòmic i social a suficients aliments innocuos i nutritius per satisfer les necessitats i preferències alimentàries per portar una vida activa sana [1]. En altres paraules, podem entendre que sense seguretat alimentària, no existeix una alimentació adequada.

A Espanya, la FAO estima que entre els anys 2017-2019 més d'un 10% de la població es trobava en situació d'inseguretat alimentària moderada o severa [2]. Anàlisis basades en la relació entre el cost d'una alimentació saludable i els salaris en zones urbanes densament poblades d'Espanya obtenen resultats similars [3]. Un dels elements que constata aquesta inseguretat alimentària es el fet de que un 3,3% de la població total i un 8,1% dels nens de 0 a 8 anys a Catalunya, van rebre ajuda alimentària durant el 2016 [4]. A Barcelona el 29,5% dels nens de 0 a 17 anys vivien, el 2018, en una llar amb ingressos anuals inferiors al llindar de pobresa moderada [5]. Una revisió d'indicadors socials i econòmics com la taxa d'atur o la taxa de risc de pobresa o exclusió (ARPE) evidencia que tot i l'anomenada recuperació econòmica, i a diferència dels indicadors macroeconòmics, la ciutadania no s'havia recuperat de la crisi del 2008 quan el 2020 va arribar la pandèmia generada pel SARS-CoV-2. L'increment de la demanda d'ajuda alimentària des del passat mes de març posa de manifest l'empitjorament de la situació de la inseguretat alimentària en el nostre context.

El dret a una alimentació adequada està recollit a tractats internacionals com la Declaració Universal dels Drets Humans (article 25) [6] o el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (article 11.2) [7], però malgrat la seva ratificació per la majoria de governs europeus, el seu desenvolupament en legislacions estatals és més aviat escàs, fet que dificulta la disposició de mecanismes per garantir aquest dret, i de sistemes de monitorització per estudiar-lo.

La Xarxa pel Dret a l'Alimentació Adequada (XDAA) neix el 2018 del Grup d'Impuls i Seguiment (GIS) del Projecte Tractor Barcelona Garantia Social, un espai impulsat per l'Acord Ciutadà per a una Barcelona Inclusiva amb l'objectiu principal de desplegar el *Model col·laboratiu de garantia del dret a una alimentació adequada a la ciutat de Barcelona* elaborat en el marc del GIS del Projecte Tractor Barcelona Garantia Social de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva [8].

El *Model col·laboratiu de garantia del dret a una alimentació adequada a la ciutat de Barcelona* recull nou criteris que pretenen assentar les bases per avançar de manera més digna a la garantia de les necessitats bàsiques, en aquest cas, l'alimentació [9]. Aquests criteris són:

- Criteri 1: Diferenciar conceptualment i estratègicament l'excedent alimentari, el malbaratament i les polítiques de reducció de la pobresa
- Criteri 2: Promoure la màxima normalització i inclusió
- Criteri 3: Donar respostes integrals i globals
- Criteri 4: Garantir la suficiència d'ingressos de la ciutadania
- Criteri 5: Promoure l'autonomia i l'apoderament de les persones
- Criteri 6: Creació d'ocupació i inserció socio-laboral
- Criteri 7: Garantir el dret a l'alimentació saludable i respectuosa amb el medi ambient
- Criteri 8: Reduir el Malbaratament Alimentari
- Criteri 9: Promoure el consum de proximitat

El document que presentem conté els resultats d'una recerca duta a terme per conèixer el grau d'implementació d'aquest model i s'emmarca en el pla estratègic de la XDAA per al curs 2019-20, i pretén donar resposta a un dels objectius proposats per la mateixa: "Identificació i coneixement dels projectes i iniciatives innovadores impulsades per les organitzacions de la Xarxa en l'àmbit del aprofitament alimentari". La seva rellevància i pertinença es justifica per la importància de conèixer els recursos disponibles a la ciutat de Barcelona per garantir el dret a una alimentació adequada, identificant les dificultats superades per aquestes iniciatives i aquelles practiques que puguin extrapolar-se a altres projectes. L'objectiu final és, doncs, extreure elements de bones practiques en un context en què el risc de pobresa i la inseguretad alimentària continuen molt presents.

2 OBJECTIUS

L'objectiu general d'aquet estudi és conèixer el grau d'implementació dels criteris establerts en el "Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona" en iniciatives impulsades a la ciutat de Barcelona.

I es concreta en els següents objectius específics:

- Identificar iniciatives innovadores per garantir el dret a l'alimentació adequada a la ciutat de Barcelona.
- Analitzar el grau de desenvolupament dels criteris establerts pel "*Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona*" en cadascuna d'aquestes iniciatives.
- Descriure barreres i facilitadors per la implementació dels criteris establerts pel "*Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona.*".

3 METODOLOGIA

Aquest estudi s'ha realitzat en dues fases, una primera d'identificació de casos i una posterior de recollida d'informació sobre els casos identificats.

3.1. FASE 1: Identificació de casos

DISSENY

Aquesta fase ha seguit un disseny exploratori per identificar iniciatives que treballen per garantir el dret a l'alimentació adequada a la ciutat de Barcelona. Aquesta informació s'ha obtingut mitjançant entrevistes a informats clau.

ESTRATEGIA MOSTRAL

Els informants clau es van identificar mitjançant un mostreig teòric que va ser definit pels següents paràmetres:

- a. Estar vinculat a una iniciativa per garantir el dret a l'alimentació adequada o estar en possessió de coneixement de la realitat social en aquest àmbit a la ciutat de Barcelona.
- b. Tenir coneixement de les dades del projecte que tenen relació amb l'alimentació.
- c. Signar el Consentiment Informat (CI).

La secretaria tècnica de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva va proporcionar a l'equip d'investigació una llista de contactes (persones que per la seva trajectòria professional estan en condicions de informar d'iniciatives que compleixen els criteris que es descriuen, o bé que treballen en ells directament) a partir dels quals es va poder identificar iniciatives que potencialment complien els criteris de selecció de projectes innovadors de la XDAA, descrits a continuació, i que, per tant, eren objecte d'estudi de la Fase 2.

- ✓ Iniciatives que eviten el malbaratament alimentari i promoguin la sostenibilitat.
- ✓ Iniciatives que creen llocs de treball decents pels col·lectius vulnerables.
- ✓ Iniciatives que estan obertes a tothom.
- ✓ Iniciatives susceptibles de col·laboració amb altres iniciatives, projectes o institucions.

3.2. FASE 2: Recollida d'informació dels casos identificats

DISSENY

La fase 2 va consistir en un estudi de casos que es va dur a terme mitjançant una metodologia qualitativa dins l'enfocament de Descripció Qualitativa, segons el descrit per Sandelwoski (2010)[10]. Segons Neergaard et al. (2009) la Descripció Qualitativa es el mètode que cal escollir quan es pretén descriure un fenomen[11]. En el nostre cas, aquest fenomen són les iniciatives per garantir el dret a l'alimentació adequada que s'estan desenvolupant a la ciutat de Barcelona d'acord amb els criteris proposats per la XDAA.

ESTRATÈGIA MOSTRAL

La selecció de les iniciatives a estudiar en profunditat es va fer en base als següents quatre criteris, dels quals els projectes haurien de complir com a mínim un:

1. L'organització o projecte treballa per evitar el malbaratament alimentari i estan compromesos amb la sostenibilitat.
2. L'organització o projecte crea llocs de feina decents per col·lectius vulnerables.
3. L'organització o projecte està obert a tot tipus de població.
4. L'organització o projecte col·labora amb altres associacions o col·lectius.

Adicionalment, els agents clau entrevistats havien d'haver signat el Consentiment Informat.

ANÀLISI DE LES DADES

L'anàlisi de les dades obtingudes en la fase 2 es va realitzar amb el programari informàtic NVivo11, a partir de les entrevistes enregistrades i les anotacions realitzades durant les entrevistes, codificant la informació en funció dels diferents criteris del Model. Per tant, els criteris han estat les categories deductives d'anàlisi. Tot i que les preguntes de l'entrevista semiestructurada estan ja formulades partint de cada criteri i les seves condicions, és possible que la resposta a una pregunta proporcioni informació sobre un altre criteri. Per garantir la rigorositat de l'anàlisi, una primera investigadora va realitzar, transcriure i codificar les entrevistes, amb la intenció de garantir una transcripció precisa. Una segona investigadora va revisar la categorització del material recollit, i les discrepàncies es van resoldre per consens. L'anàlisi del contingut es va realitzar utilitzant temes com unitat d'anàlisi. La presència del tema, i no la magnitud, ha estat el criteri de l'exploració. La taula 1 mostra la correspondència entre criteris, dimensions i preguntes .

CRITERI	DIMENSIONS	PREGUNTES
1. Diferenciar conceptualment i estratègicament l'excedent alimentari, el malbaratament alimentari i les polítiques de reducció de la pobresa.	Coneixement de la diferència entre aquests tres temes: · Excedent alimentari · Malbaratament · Pobresa Aplicar estratègies per treballar cada un dels conceptes.	En podria fer una petita descripció de la vostra iniciativa/projecte? Quines activitats desenvolupeu? Consideres que les activitats que desenvolupes també tenen impacte en altres àries de necessita diferents de les que has mencionat a la pregunta 2? Podeu individualitzar l'atenció als usuaris? S'ofereixen productes alimentaris als usuaris? En cas afirmatiu, de quina manera (matèria prima, en tallers, menjar cuinat...)? I, quin tipus de productes oferiu? D'on obteniu les matèries primes? Sabeu d'on provenen?
2. Reduir el malbaratament alimentari.	Coneixement de que es el malbaratament alimentari. Desenvolupament de les estratègies per reduir-ho.	Teniu algun mètode que us permeti preservar els aliments? Hi ha sobrant alimentari? Que en feu d'ell?
3. Promoure la màxima normalització i inclusió.	Desenvolupar un servei de inclusió. Incloure a els usuaris en una rutina d'obtenció d'aliments habitual.	Qui es el públic objectiu de la vostra iniciativa? Com hi accedeix?
4. Donar respostes integrals i globals.	Servei on tots siguin benvinguts i que no es centri en un únic aspecte de la precarietat econòmica. Oferta d'ajuda variada, que no es centri només en l'alimentació i que estigui oberta a tot tipus de públic.	Quines necessitats cobriu? Qui es el públic objectiu de la vostra iniciativa? Com s'accedeix? Quin es el perfil de persones que ateneu? Com el sabeu? Quines activitats desenvolupeu? Consideres que les activitats que desenvolupes tenen un impacte en altres àries de necessitat diferents de les que has esmentat a la pregunta 2? Podeu individualitzar l'atenció dels usuaris?
5. Garantir la suficiència d'ingressos de la ciutadania.	Coneixement de la situació real dels usuaris en tots els aspectes. Provisió d'ajuda per cobrir altres necessitats mitjançant els recursos de l'organització.	Quines activitats desenvolupeu? Consideres que les activitats que desenvolupes també tenen impacte en altres àries de necessitat diferents de les que has esmentat a la pregunta 2? Podeu individualitzar l'atenció dels usuaris?
6. Promoure l'autonomia i l'apoderament de les persones.	Respecte a la individualitat dels usuaris.	Quin es el rol que te l'usuari dins de la iniciativa? Quin es el grau d'implicació que tenen els usuaris en l'elecció alimentària?

	Promoció de l'autonomia i la lliure elecció en l'obtenció d'aliments, i ajudar a fer la millor elecció possible dins de els seus gustos personals.	Teniu dades sobre el perfil d'aliments que més s'escull? En base a quins criteris creus que els usuaris trien els aliments? (comodat, plaer, salut...) Es realitza alguna acció per fomentar una alimentació saludable?
7. Promoure el consum de proximitat.	Consideració de la dimensió de sostenibilitat mediambiental i social de l'alimentació. Col·laboració amb proveïdors i locals de la zona d'acció.	Teniu relació amb altres entitats, organitzacions, comerços...? Quins? D'on obteniu les matèries primeres? Sabeu d'on provenen?
8. Garantir el dret a l'alimentació saludable.	Compromís amb la salut dels usuaris. Oferta de productes variats i basats en la part mitja inferior de la piràmide alimentària.	Oferiu productes alimentaris als usuaris? En cas afirmatiu, de quina forma? (matèria prima, en tallers, menjar cuinat...) i quin tipus de productes ofereix?
9. Creació d'ocupació i inserció socio-laboral.	Coneixement de la situació real dels usuaris i donar oportunitats laborables als usuaris, en la mateixa entitat o posant en contacte les persones amb altres establiments.	Quines activitats desenvolupeu? Consideres que les activitats que desenvolupeu també tenen un impacte en altres àrees de necessitat diferents a les que has comentat a la pregunta 2? Podeu individualitzar l'atenció als usuaris?
10. Preguntes addicionals.	Coneixement del model de la XDAA. Oportunitats i dificultats per implementar els seus criteris.	Coneixes la XDAA? Hi participes? Si es així, des de quan i amb quin rol? Coneixes el document <i>Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona</i> . de la XDAA? Has participat en la seva elaboració? L'heu tingut en compte d'alguna forma en el plantejament de la vostra activitat? Hi ha alguna qüestió en relació a la temàtica que estem abordant, que no hagi sortit i que consideres que sigui important que coneixíem?

Taula 1. Correspondència entre criteris, dimensions i preguntes de l'estudi. Font: elaboració pròpia

4 RESULTATS

4.1 RESULTATS PER PROJECTE

Es va contactar un total de 30 entitats de les quals van contestar 17, actuant tres d'elles únicament com a informants de fase 1. En el present estudi s'han identificat un total de 34 iniciatives de 14 entitats diferents que desenvolupen accions alineades amb el Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona.

Seguidament es fa una breu descripció de cada projecte mitjançant una graella que conté el nom de la iniciativa i l'entitat que la impulsa, una breu descripció de la iniciativa, el territori en el que actua i els criteris del Model amb què compleix.

Agència de Salut Pública de Barcelona

Iniciativa A

Nom de la Iniciativa	Endevanta'l
Entitat que la impulsa	ASPB
Descripció	Dirigit a població adulta i majors de 65 anys, on es treballen l'alimentació saludable mitjançant tallers i xerrades. Tenen com a objectiu promoure l'alimentació saludable de la comunitat mitjançant sensacions teòric-pràctiques, on es treballen conceptes sobre una alimentació saludable i es cuinen receptes saludables.
Territori	Bon Pastor i Baró de Viver
Criteris que Compleixen	3, 4, 7 i 8

Iniciativa B

Nom de la Iniciativa	Endevanta'l Junior
Entitat que la impulsa	ASPB
Descripció	Dirigit a infants de 5é de primària els quals realitzen una activitat pràctica d'alimentació saludable aplicant el que han après de sessions prèvies.
Territori	Bon Pastor i Baró de Viver
Criteris que Compleixen	3, 6 i 8

Ateneu Harmonia

Iniciativa A

Nom de la Iniciativa	Cuines Solidaries (¿?)
Entitat que la impulsa	Ateneu Harmonia, Cuchara i Mercè Homar
Descripció	Activitat pels joves dels instituts amb els que tenen conveni, on s'utilitza la cuina de forma transversal per treballar aspectes d'alimentació, de sostenibilitat i socials, així com el treball en equip.
Territori	Sant Andreu
Criteris que Compleixen	2, 3, 4, 6, 7 i 8

Iniciativa B

Nom de la Iniciativa	Nevera Solidaria
Entitat que la impulsa	Ateneu Harmonia

Descripció	Una forma de mostrar l'excés alimentari a la població mitjançant una nevera on qualsevol pot deixar els aliments que els hi sobren i, alhora, qualsevol pot agafar els aliments que necessiti o vulgui. Aquesta iniciativa va tenir el seu origen al País Basc, y aquesta entitat l'ha portat a Barcelona.
Territori	Sant Andreu
Criteris que Compleixen	3 i 6

Banc dels Aliments	
Nom de la Iniciativa	Banc dels Aliments
Entitat que la impulsa	Banc dels Aliments
Descripció	Repartiment de productes alimentaris tant frescos com secs a diverses entitats segons les seves necessitats, que alhora treballen amb persones en situació vulnerable.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	1, 2 i 8

Caritas

Iniciativa A

Nom de la Iniciativa	Programa de Necessitats Bàsiques
Entitat que la impulsa	Carites
Descripció	Per una banda s'ajuda econòmicament a les famílies directament amb diners i, per l'altre, es dona suport tècnic i econòmic a les parròquies que donen aliments en espècie o bé donen roba, vals per supermercats o targetes.
Territori	Ciutat de Barcelona
Criteris que Compleixen	1, 3, 4, 5, 6 i 8

Iniciativa B

Nom de la Iniciativa	Habitatges Compartides
Entitat que la impulsa	Caritas
Descripció	Es proporciona una llar a diverses persones com dones maltractades, ex-convictes, joves, gent gran, etc. A la gent que esta dins aquest projecte se'ls proporciona menjar en espècie i diners per que puguin anar a fer la compra.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	1, 3, 4, 5, 6 i 8

Creu Roja

Iniciativa A

Nom de la Iniciativa	Entrega de productes
Entitat que la impulsa	Creu Roja, CEA, Banc del Aliments i Ajuntament de Barcelona
Descripció	Es donen aliments que provenen de donacions i compres a persones amb necessitat en format de Lots tancats.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	1, 2 i 8

Iniciativa B

Nom de la Iniciativa	Targetes Recarregables
----------------------	------------------------

Entitat que la impulsa	Creu Roja i BonArea
Descripció	Entrega de targetes moneders a les persones que ho necessiten per que realitzin la compra al supermercat BonArea
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	1, 2, 3 i 8

Iniciativa C

Nom de la Iniciativa	Beques Menjador
Entitat que la impulsa	Creu Roja
Descripció	Es donen beques menjadors per aquelles famílies que necessitin ajuda en l'alimentació dels seus fills durant la primària.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	3 i 8

Cuchara

Nom de la Iniciativa	Cuchara
Entitat que la impulsa	Cuchara
Descripció	Realització d'activitats i divulgació a població adulta, relacionades amb la sobirania alimentària a través de la sostenibilitat i treballant la alimentació d'una forma social.
Territori	Sagrada Família
Criteris que Compleixen	2, 3, 4, 6 i 7

Espigoladors

Nom de la Iniciativa	Espigoladors
Entitat que la impulsa	Espigoladors
Descripció	Recuperar fruites, verdures del sector primari mitjançant la tècnica del <i>espigolament</i> . Les fruites i verdures que recullen les processen en forma de confitures, patés vegetals, cremes... part de les quals donen a altres entitats i l'altre part la venen. De forma completària, promouen activitats de sensibilització i conscienciació de la ciutadania.
Territori	Barcelona Ciutat, El Prat de Llobregat
Criteris que Compleixen	2, 5, 6, 7, 9, i 10

Formació i Treball

Iniciativa A

Nom de la Iniciativa	Formació i Treball
Entitat que la impulsa	Formació i Treball
Descripció	Programes de formació en restauració per a persones sense recursos. En aquesta se'ls ofereix pràctiques que ajuda als estudiants a trobar feina.
Territori	Districte de Sant Martí – El Besos i el Maresme
Criteris que Compleixen	1, 3, 6 i 9

Iniciativa B

Nom de la Iniciativa	Càtering
Entitat que la impulsa	Formació i Treball
Descripció	Programa de càtering que s'ofereix a empreses i gent externa que el vulgui contractar, que realitzen els estudiants.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	2, 7 i 9

Fundació Banc de Recursos

Iniciativa A

Nom de la Iniciativa	Pont Alimentari
Entitat que la impulsa	Fundació Banc de Recursos
Descripció	Donar consell i guia en la reducció del malbaratament alimentari d'empreses d'alimentació i distribució. Per tal que l'excedent alimentari que sobra en el procés de reducció no es descarti, posen en contacte aquestes empreses amb entitats socials per a que ho aprofitin.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	2

Iniciativa B

Nom de la Iniciativa	Remenja'm
Entitat que la impulsa	Fundació Banc de Recursos, ReZero
Descripció	Treballa la reducció del malbaratament alimentari en petites empreses de restauració, intentant conscienciar també a la població amb les mesures que els restaurant prenen.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	2, 3 i 6

Fundació Probitas

Iniciativa A

Nom de la Iniciativa	RAI – Beques Menjador
Entitat que la impulsa	Fundació Probitas
Descripció	Oferiment de Beques Menjador per a aquelles famílies que han sigut excloses de les que oferta l'estat, però tot i així segueixen necessitant d'aquesta ajuda ja que es troben al límit dels barems establerts.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	3, 7 i 10, parcialment

Iniciativa B

Nom de la Iniciativa	RAI – Casals d'Estiu
Entitat que la impulsa	Fundació Probitas, CEEB
Descripció	Aquest projecte va sorgir arrel de l'anterior degut a que els receptors de la beca es trobaven sense aquella ajuda durant els mesos d'estiu. Es va decidir impulsar casals d'estiu especialment en els mesos d'agost per aquets usuaris.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	8

Iniciativa C

Nom de la Iniciativa	RAI – Berenars Saludables
----------------------	---------------------------

Entitat que la impulsa	Fundació Probitas
Descripció	Ajuda econòmica per les entitats socials que ho sol·liciten per a la compra de berenars o "suplements" d'aquests. Aquest projecte va sorgir arrel de la crisi del 2008.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	8

Fundació Roure	
Nom de la Iniciativa	Rebost Comunitari
Entitat que la impulsa	Fundació Roure
Descripció	Provenen d'aliments a famílies o persones que estan en situació de precarietat econòmica, derivades dels serveis socials.
Territori	Ciutat Vella
Criteris que Compleixen	5, 6, 8, 9 i 10

Mercabarna	
<i>Iniciativa A</i>	
Nom de la Iniciativa	5 al Día
Entitat que la impulsa	Mercabarna
Descripció	Projecte per garantir el hàbits d'alimentació saludable a les escoles, als cursos de 3r i/o 4rt de primària) on s'ensenya la importància del consum de fruites i verdures de forma diària.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	6, 7 i 8

<i>Iniciativa B</i>	
Nom de la Iniciativa	Creix amb el peix
Entitat que la impulsa	Mercabarna
Descripció	Projecte per garantir el hàbits d'alimentació saludable a les escoles, als cursos de 3r i/o 4rt de primària) on s'ensenya la importància del consum de peix.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	6, 7 i 8

<i>Iniciativa C</i>	
Nom de la Iniciativa	Premis Paco Muñoz
Entitat que la impulsa	Mercabarna, UAB
Descripció	Premis que dona l'entitat cada dos anys per la feina que realitzen les empreses de les instal·lacions per reduir el malbaratament alimentari.
Territori	Montjuïc
Criteris que Compleixen	2

<i>Iniciativa D</i>	
Nom de la Iniciativa	Càtedra universitària
Entitat que la impulsa	Mercabarna
Descripció	90.000€ que es donen per aprofundir en temes de malbaratament, bones pràctiques y l'evolució d'aquests.

Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	2 i 9

Iniciativa E

Nom de la Iniciativa	Becas mercabarna
Entitat que la impulsa	Mercabarna
Descripció	Per incentivar l'ocupació en el sector alimentari oferint una integració laboral.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	9

Iniciativa F

Nom de la Iniciativa	Universitat d'estiu
Entitat que la impulsa	Mercabarna
Descripció	Fòrum que es realitza durant el mes de Juliol en el que tant professionals com estudiants tractes diversos temes a través de conferències, taules rodones, etc.
Territori	Montjuïc
Criteris que Compleixen	7, parcialment

Iniciativa G

Nom de la Iniciativa	Campus d'estiu
Entitat que la impulsa	Mercabarna
Descripció	S'ofereix la campanya de 5 al dia a casals d'estiu de col·lectius vulnerables, adaptant-les a les activitats del casal.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	6, 7 i 8

Iniciativa H

Nom de la Iniciativa	App T-mercabarnasolidària
Entitat que la impulsa	Mercabarna, Banc dels Aliments i Creu Roja
Descripció	Per complementar el treball que ha realitzat Banc dels Aliments durant la crisi sanitària de la Covid-19. La App posa en contacte directament les empreses majoristes amb Creu Roja.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	1 i 2

Iniciativa I

Nom de la Iniciativa	Carrera mercabarna
Entitat que la impulsa	Mercabarna
Descripció	Es realitza des del 2015, una carrera on els corredors fan un recorregut per dins els mercats de les instal·lacions, i en acabar hi ha una festa on es realitzen activitats infantils i tallers d'alimentació.
Territori	Montjuïc
Criteris que Compleixen	7 i 8

Iniciativa J

Nom de la Iniciativa	Visites amb escoles de restauració
Entitat que la impulsa	Mercabarna
Descripció	Com a part de les assignatures de com proveir-se de producte fresc, s'ofereixen visites per les instal·lacions i els mercats.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	--

Iniciativa K

Nom de la Iniciativa	Biomarket
Entitat que la impulsa	Mercabarna
Descripció	Un nou mercat inaugurat a l'Octubre que garanteix la provisió de producte fresc ecològic.
Territori	Montjuïc
Criteris que Compleixen	7

Mercé Homar

Nom de la Iniciativa	--
Entitat que la impulsa	Mercè Homar
Descripció	Treballa l'educació alimentaria i la salut d'una forma molt relacionada amb la sostenibilitat, de forma autònoma o col·laborant amb diverses entitats socials.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	3, 5, 7 i 8

Nutrició Sense Fronteres

Nom de la Iniciativa	Comparteix el Menjar
Entitat que la impulsa	Nutrició Sense Fronteres
Descripció	Recupera els plats ja cuinats d'hotels i càterings, i els distribueix congelats, seguint la cadena de fred, a entitats socials que donen aliments.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	2, 6, 7 i 10

Zero Waste

Nom de la Iniciativa	Zero Waste
Entitat que la impulsa	Zero Waste
Descripció	Conscienciació sobre el malbaratament de recursos i de la reducció de residus que es produeixen, mitjançant xerrades, conferències i tallers.
Territori	Barcelona Ciutat
Criteris que Compleixen	2, 4, 7 i 8

4.2 RESULTATS PER CRITERI

Un cop presentades totes les iniciatives que estan presents en aquest estudi, a continuació, es presenten els resultats obtinguts en relació a cadascun dels criteris del *Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona*.

Criteri 1: Diferenciar conceptualment i estratègicament l'excedent alimentari, el malbaratament i les polítiques de reducció de la pobresa

Aquest criteri té en compte tres conceptes clau: l'excedent alimentari, el Malbaratament Alimentari i la pobresa. En els projectes que s'han analitzat per aquest treball 12 han fet referència a un dels conceptes. Concretament, un fa referència només al excedent alimentari, 6 d'ells fan referència només al Malbaratament, 2 fa referència al Malbaratament i a la reducció de la pobresa i tres fan referència tant a l'excedent com al Malbaratament.

S'ha vist que en molts casos els projectes parlen d'evitar el Malbaratament a través de la redirecció de l'excedent alimentari, encara que no diferencien un concepte de l'altre. En concret, el projecte Comparteix el Menjar va explicar "Evitem el malbaratament recollint aliments cuinats." En comparació amb Pont Alimentari que diu "El nostre objectiu es reduir el malbaratament alimentari en origen". També Banc dels Aliments fa un esment interessant: "Considerem que hi ha dos cares del malbaratament, una que s'hauria de minimitzar el màxim possible per preservar tots els recursos que s'utilitzen per produir els aliments , i l'altre que quan no es pot redituar el excedent alimentari per el consum humà, cal buscar uns altres usos com per exemple per us agrari".

A més, 6 projectes introdueixen altres conceptes que estan directament relacionats amb aspectes que es mencionen en el criteri com: sobirania alimentaria, consum responsable o reaprofitament. D'aquests, un projecte fa referència al Malbaratament alimentari i la sobirania alimentaria, dos fan referència a l'excedent alimentari conjuntament amb el reaprofitament, dos més parlen del reaprofitament i la sobirania alimentaria conjuntament amb el malbaratament i una última iniciativa fa referència al consum responsable. També cal destacar que la gran majoria dels projectes treballen amb persones en situació de pobresa, malgrat que no disposen de mecanismes específics per fer front a aquesta realitat.

D'altra banda, 14 dels 34 projectes que hem analitzat, no inclouen conceptes d'aquest criteri en la seva metodologia.

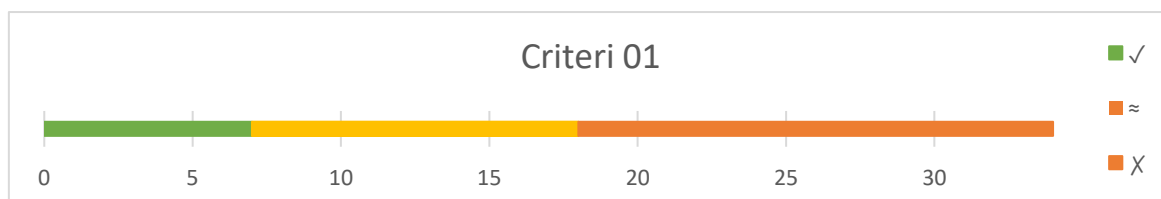

Figura 1. Grau d'implementació del criteri 1 del *Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada* a les iniciatives desenvolupades a la ciutat de Barcelona. Font: elaboració pròpia

Criteri 2: Promoure la màxima normalització i inclusió

Aquest criteri busca que els serveis que es donen als projectes siguin inclusius i que promoguin una obtenció normalitzada dels aliments per als usuaris que estan en risc de pobresa.

Dels 34 projectes estudiats en el treball, 12 compleixen amb aquest criteri ja que manifesten que qualsevol pot accedir als beneficis que aporta el projecte, encara que alguns d'ells limiten els usuaris degut al *target* al que van dirigits: “Pot accedir qualsevol alumne dels dos instituts amb els que tenim conveni.”

A més, les entitats de Càrites i Creu Roja, expliquen que bona part dels usuaris beneficiaris dels seus projectes no venen derivats de serveis socials, sinó que son gent que “pica a la porta demanant ajuda”.

Paral·lelament també cal destacar que dos d'aquests 12 projectes treballen la normalització i inclusió no només mitjançant la gent que pot accedir al projecte, sinó també perquè en les sessions o activitats que realitzen treballen la interculturalitat i els estereotips “l'objectiu es conscienciar i trencar els estereotips”.

Algunes de les 22 iniciatives restants disposen de mecanismes per ampliar els serveis dels usuaris. Per exemple, és el cas de RAI-Beques Menjador, RAI-Casals d'Estiu i Beques Menjadors concretament, que encara que els beneficiaris siguin derivats de serveis socials exclusivament, la ajuda que reben els permet accedir a un servei, a les que els usuaris beneficiaris no tindrien accés si no fos pel projecte. Es per això, que encara que no ho treballi de forma directa, podem considerar que el número de projectes que compleixen parcialment aquest criteri puja fins a 15.

També el projecte Comparteix el Menjar està treballant per a què en un futur pugui estar obert a tot tipus d'usuaris i no només als que es troben en situació de pobresa. A més, el projecte Pont Alimentari encara que no és una de les dimensions que treballa directament, ha observat que gracies a la feina que realitzen “s'han creat sinergies [...] i s'han creat col·laboracions” entre les entitats receptores i les empreses que donen l'excedent alimentari.

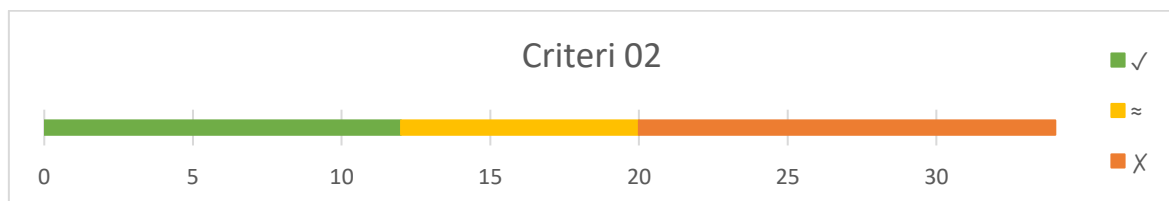

Figura 2. Grau d'implementació del criteri 2 del *Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada* a les iniciatives desenvolupades a la ciutat de Barcelona. Font: elaboración pròpia

Criteri 3: Donar respostes integrals i globals

Aquest criteri defensa el desenvolupament de mesures que atenguin les causes de les causes de la inseguretat alimentària. En el document del model s'explica com, per exemple, la no garantia del dret a l'habitatge compromet greument el dret a l'alimentació. Per tant, s'aposta per avançar cap a un model que no fragmenti les ajudes, sinó que atengui de manera integral les necessitats de les persones.

Dels 34 projectes analitzats, 27 donen atenció centrada únicament en l'alimentació pel que no compleixen aquest criteri. Tot i que cal mencionar que el projecte Comparteix el Menjar està treballant per poder donar una resposta més integral en relació a oferir altres serveis o productes que no siguin només alimentaris. Així com el projecte Mercè Homar que directament només treballa en relació amb l'alimentació, però col·labora amb altres projectes que si que aborden altres aspectes.

Els altres 7 donen respostes integrals i globals de diverses formes:

- El projecte Espigoladors a part de reduir el Malbaratament també dona els seus productes a el Banc dels Aliments, i dona treball a gent que es troba en situació de pobresa i exclusió social.
- El projecte Rebot Comunitari proporciona una resposta integral tant en el seu servei personal cap als usuaris: "tenim professionals especialitzats: una integradora social i una psicòloga" com en els productes: "també (els usuaris) demanen molt els productes d'higiene personal: xampú, gel i neteja de la llar".
- Tant el Programa de Necessitats Bàsiques com Habitatges Compartits el seu objectiu principal no es l'alimentari sinó que es prioritzen altres drets humans bàsics com son l'habitatge, la renda mínima, sanitat, etc.
- També hi ha tres projectes que veuen el treball a la cuina "d'una forma antropològica", es a dir, més com una excusa per "treballar temes com el feminisme, la responsabilitat [...] i la sostenibilitat de qualsevol tipus", així com "un espai de trobament e integració" i "una eina de formació social".

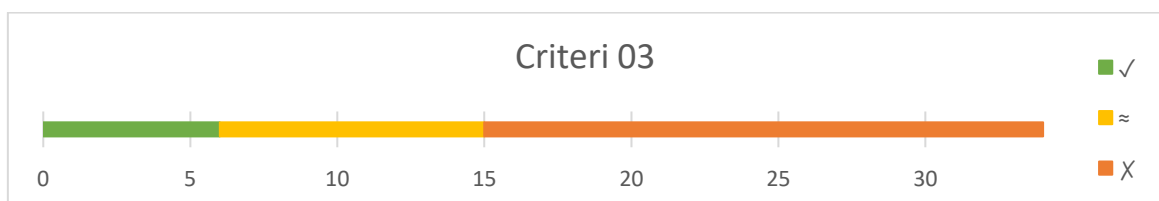

Figura 3. Grau d'implementació del criteri 3 del *Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada* a les iniciatives desenvolupades a la ciutat de Barcelona. Font: elaboración pròpia

Criteri 4: Garantir la suficiència d'ingressos de la ciutadania

Per complir aquest criteri, els projectes han de conèixer la situació econòmica i personal dels seus usuaris i ser capaços de proporcionar ajuda més personalitzada ja sigui mitjançant el seu projecte o la derivació a altres entitats que puguin ajudar-los.

Set dels 34 projectes que s'han analitzat realitzen activitats que permetin a la població en situació de pobresa una suficiència d'ingressos. Específicament, Formació y Treball, y Espigoladors a través de la generació d'oportunitats laborals, Fundació Roure assegura tenir un contacte més directe amb els usuaris, que serveis socials, i conèixer la seva situació personal, pel que en el cas de detectar que algun usuari necessiti ajudes per l'ingrés, el deriven a altres entitats o projectes que siguin capaços de oferir-los una sortida; y per últim Mercè Homar ofereix formació en alimentació saludable econòmica per a persones en situació de pobresa.

A més, cal mencionar que Targetes Recarregables, Entrega de Productes i Beques menjador, son projectes que entren a formar part d'un conjunt específic que es personalitza segons l'usuari receptor, pel que el nombre pujaria a 10

Tres iniciatives més van mencionar aspectes que si bé estan relacionats no desenvolupen completament aquest criteri. Probitas va comentar que es van donar ajudes anteriorment en relació a la formació però que en l'actualitat s'havia deixat de fer, Pont Alimentari garanteix l'estalvi, però no a la població en situació vulnerable sinó a les empreses, i per últim el projecte RAI-Berenars Saludables que dona una ajuda econòmica a centres cívics per que es complementin els menjars dels alumnes que assisteixen, però aquest no suposa un estalvi per la família.

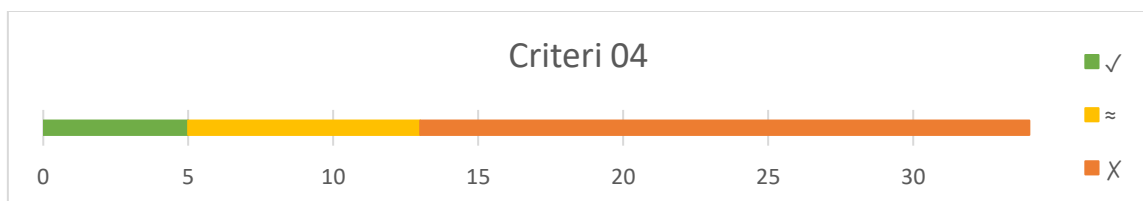

Figura 4. Grau d'implementació del criteri 4 del *Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada* a les iniciatives desenvolupades a la ciutat de Barcelona. Font: elaboración pròpia

Criteri 5: Promoure l'autonomia i l'apoderament de les persones

Aquest criteri persegueix treballar de manera que es respecti la llibertat de l'usuari mitjançant l'elecció d'aliments segons els gustos. Aquest criteri també reflecteix la necessitat d'un acompanyament donant informació d'interès per que l'usuari prengui la millor decisió en relació a la seva salut.

Dels projectes analitzats en aquest treball, 10 compleixen aquest criteri. Tres d'ells fomenten l'elecció alimentaria íntegra, ja que la pròpia activitat no es basa en la donació d'aliments, sinó en la conscienciació.

D'altra banda, 7 dels 10 projectes descriuen diverses formes similars, mitjançant les quals compleixen aquest criteri: formacions o xerrades soles o acompanyades de tallers i/o concursos. En un d'aquests projectes, específicament a Rebost Comunitari, es realitza un acompanyament als usuaris en l'elecció alimentaria "sempre van acompanyats d'un voluntari que els ajuda a sumar los punts, els assessora de que tenim..." I el projecte Endevanta'l que realitza tallers de cuina, assegura que, encara que l'elecció dels plats que es preparen la realitza el tallerista, aquesta està oberta a suggeriments dels usuaris i no es una cosa tancada.

Cal mencionar que l'activitat de 4 projectes és la de l'educació alimentaria, pel que es podria considerar que el nombre ascendeix a 14. D'altra banda 4 dels 34 projectes no van realitzar cap comentari durant l'entrevista respecte a aquest criteri.

Per últim, el projecte Pont Alimentari, tècnicament no compleix aquest criteri en relació a l'elecció alimentaria, però resulta interessant comentar que en alguns casos, per naturalesa del seu projecte, els usuaris van a recollir els aliments a les empreses que els hi donen, sen aquesta una pràctica que fomenta l'autonomia.

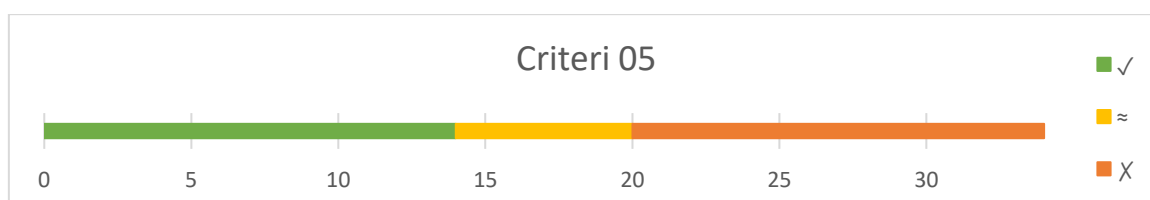

Figura 5. Grau d'implementació del criteri 5 del *Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada* a les iniciatives desenvolupades a la ciutat de Barcelona. Font: elaboración pròpia

Criteri 6: Creació d'ocupació i inserció sòcio-laboral

En aquest criteri es demana a les entitats que ofereixin treball als usuaris que ho necessitin, ja sigui mitjançant el propi projecte com posant en contacte a l'usuari amb entitats que realitzin aquesta funció.

Tenint en compte la definició anterior, tres projectes ofereixen treball a persones en situació vulnerable, i un altre té suficient coneixement de la situació personal dels usuaris per derivar-los a altres entitats que treballin la inserció laboral. Amb això tenim 4 projectes que compleixen aquest criteri.

També destaca el projecte RAI-Beques Menjador que anteriorment si oferien formació als usuaris, però van deixar de fer-ho: "finançàvem uns cursos per monitors d'oci pels que havien sigut beneficiaris, però ho vam deixar de fer perquè creiem que hi ha molta oferta i es fàcil accedir-hi."

Els altres 29 projectes no fan menció a aquest criteri o especifiquen que aquesta no es una de les seves prioritats, tot i que cal destacar que dos dels projectes, de forma indirecta treballen aquest aspecte, en el cas de la Mercè Homar explica que "treballo amb entitats que tenen projectes on aborden la integració laboral", i el projecte Pont Alimentari que derivat del contacte de les empreses i les entitats, s'han produït, en algunes ocasions, ofertes de feina: "Arrel del contacte dels proveïdors i les entitats, s'han donat oportunitats sòcio-laborals, beques."

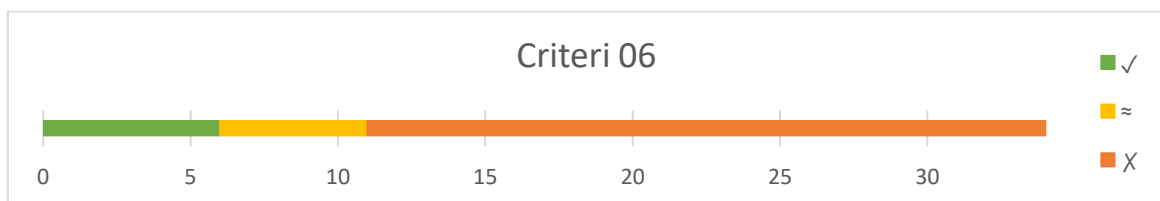

Figura 6. Grau d'implementació del criteri 6 del *Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada* a les iniciatives desenvolupades a la ciutat de Barcelona. Font: elaboración pròpia

Criteri 7: Garantir el dret a l'alimentació saludable i respectuosa amb el medi ambient

Per complir aquest criteri els projectes han de demostrar un compromís amb la salut dels usuaris i ofereixen aliments variats, sobretot basats en la part inferior de la piràmide alimentària, com fruites, hortalisses, cereals...

Dels projectes recollits en aquest treball, 14 no compleixen aquest criteri i uns altres dos encara que no poden garantir una alimentació saludable, si que expressen la voluntat de millorar aquest aspecte, tal i com es comenta en el projecte Pont Alimentari: "intentem tancar convenis amb empreses que permetin oferir uns aliments més saludables", o el projecte Cuchara, que explica que, encara que sí recullen aliments de la part baixa de la piràmide "espigolem fruita, verdura y pa sobretot", no havien tingut en compte tota la part de l'alimentació saludable ja que ho donaven per fer pel tipus de receptes que plantejaven en les seves activitats "ho fem tot vegà, si fem un pastís que no porti sucre o que sigui inclusiu i que no porti gluten."

D'altra banda 12 dels 34 projectes sí que compleixen aquest criteri; 8 d'ells treballen aquest aspecte a través de xerrades, tallers i activitats, promocionant l'alimentació saludable a través de l'educació nutricional.

A més, el projecte Comparteix el Menjar, encara que no proporciona aliments de la part més baixa de la piràmide, si que facilita l'accés d'aliments proteics, més cars i difícils d'accedir amb una renda mínima "proporcionem aliments proteics cuinats en majors quantitats [...] ja cuinats i congelats."

Per últim el projecte Rebot Comunitari que proporcionen aliments a través d'una metodologia que va per punts. Explica que els productes varien segons les donacions però que sempre tenen aliments de primera necessitat "sempre tenim [...] oli, llet arròs, pasta, llegums...", també intenten que hi hagi proteïna com pollastre o peix, encara que no sempre es possible. També milloren el cistell dels usuaris afegint fruita i verdura al final de la seva "compra", sense cap cost en punts. D'altra banda, asseguren que tenen pocs productes de brioixeria i que els restringeixen a un per usuari posen un cost en punts molt elevat. A més, també realitzen xerrades i tallers d'alimentació i salut per els usuaris.

Cal destacar que tan sols cinc projectes dels que s'han analitzat i que compleixen aquest criteri, contenen amb la participació d'un Dietista-Nutricionista per a la realització de la part de educació nutricional. Aquests són: Mercè Homar, Creu Roja, Cuines Solidàries, Càrites i Cuchara.

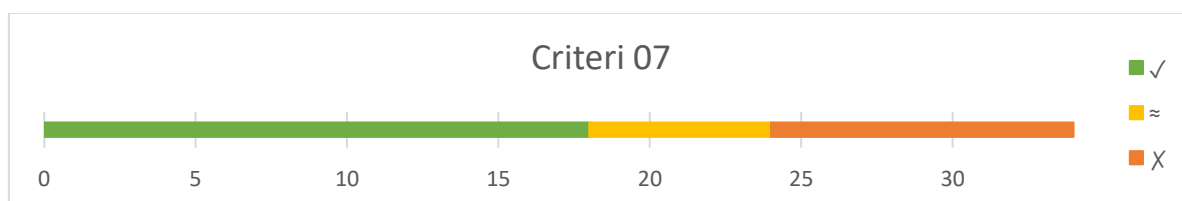

Figura 7. Grau d'implementació del criteri 7 del Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada a les iniciatives desenvolupades a la ciutat de Barcelona. Font: elaboració pròpia

Criteri 8: Reduir el Malbaratament Alimentari

Aquest criteri està molt relacionat amb l'anterior, perquè els projectes el compleixin han de treballar contra el Malbaratament Alimentari aplicant estratègies concretes per reduir-lo.

Com hem vist anteriorment 12 de les 34 iniciatives treballen per reduir el Malbaratament. Les estratègies que apliquen són diverses:

- D'aquests projectes, dos parlen de l'*espigolament* com a mètode per reduir el Malbaratament:

“Recuperem fruita i verdura en el sector primari mitjançant l' *espigolament*, fruita i verdura que es llençaria per diferents motius.”

- Altres 6 redueixen el Malbaratament mitjançant la redistribució dels excedents alimentaris de empreses a entitats socials:

“Recollim aliments cuinats sobretot hotels i empreses de càterring [...] aliments en òptimes condicions, i els transportem a entitats socials que a l'hora s'ho entreguen a les persones beneficiàries.”

- Els quatre últims treballen la reducció d'aquest mitjançant la conscienciació i l'educació:

“Realitzo educació alimentària lligada amb la sostenibilitat i el consum responsable.”

A banda d'aquests 12, hi ha dos projectes que tot i que directament la seva activitat no és reduir el Malbaratament Alimentari, sí que la seva essència consisteix en incentivar a les empreses a reduir-lo mitjançant concursos, premis o beques de investigació.

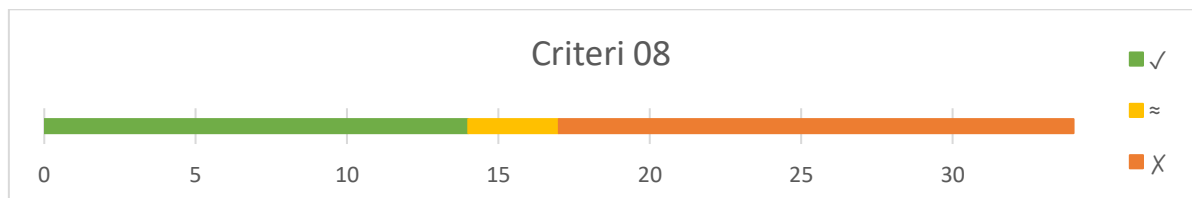

Figura 8. Grau d'implementació del criteri 8 del *Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada* a les iniciatives desenvolupades a la ciutat de Barcelona. Font: elaboració pròpia

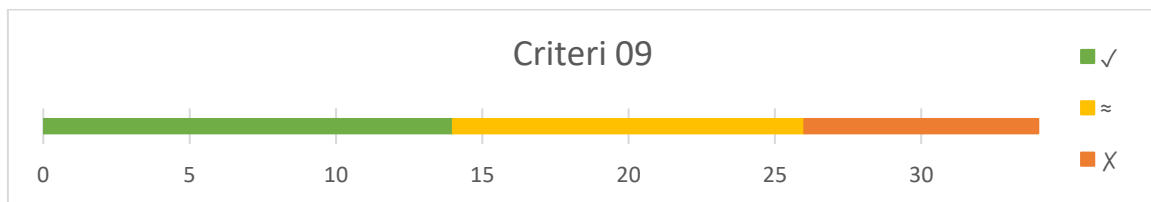
Criteri 9: Promoure el consum de proximitat

Aquet criteri introdueix la cura del medi ambient i la sostenibilitat, potenciant els proveïdors i productors pròxims a la zona d'acció, en aquest cas l'àrea metropolitana de Barcelona.

Només un projecte no fa referència a aquest concepte, el Nevera Solidaria, ja que per la naturalesa del seu funcionament on la gent de peu de carrer deixa els productes que els hi sobren, no hi ha forma de conèixer d'on procedeixen aquests aliments. D'altra banda, els tres projectes de l'entitat Fundació Probitas, fan referència a la sostenibilitat mitjançant el compliment dels objectius del Desenvolupament Sostenible.

Els altres 15 projectes que es van enquestar fan referència a dos aspectes diferents: la sostenibilitat i la col·laboració amb empreses o entitats de la zona. Quan les entitats parlen de sostenibilitat fan referència a la compra de producte de proximitat i temporada, i la compra en el petit comerç, a més de la disminució de les emissions de CO2 i aigua a través d'evitar el Malbaratament Alimentari "Calculem la quantitat de CO2 i aigua que estalviem amb els nostres *espigolaments* amb una calculadora de la fundació ENT."

D'altra banda, la menció de la col·laboració és tant amb petits començos, grans empreses o altres associacions o projectes, alguns dels quals son entre les entitats que s'han entrevistat en aquesta recerca. Específicament, un d'ells només fa referència a sostenibilitat, 3 d'ells parlen només de col·laboracions amb altres entitats i 11 comenten ambdós aspectes.

Criteri 10: Coneixement de la XDAA

En aquest criteri (que no està en el document del model, sinó que s'ha afegit ad hoc per a aquesta recerca) es fa referència al coneixement que tenen les entitats de la Xarxa pel Dret a l'Alimentació Adequada, si formen part d'ella i si coneixen el document del "Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona.". També es contemplen les opinions de les entitats sobre el funcionament de les ajudes socials en l'aspecte que s'aborda durant l'entrevista i el treball, i comentaris addicionals sobre temàtiques que no s'han tocat en el transcurs de la mateixa.

Sobre la primera part d'aquet criteri, 11 de las 15 entitats afirmen conèixer la XDAA dels quals 8 formen part d'ella. D'altra banda, quatre entitats no coneixen la XDAA.

A més, de les 11 entitats que saben de l'existència de la XDAA, 7 coneixen el document del model col·laboratiu i van participar en la seva elaboració, altres tres mencionen que els hi resulta familiar, encara que no el coneixen a fons i, per últim, unes altres 3 no son coneixedores del document.

D'altra banda, en relació al segon aspecte d'aquest criteri, tres entitats van fer comentaris relacionats amb la dificultat de la implementació dels criteris, dels quals cinc comentaris van estar relacionats amb observacions de la millora del sistema. Entre aquests comentaris trobem els següents:

- La necessitat de que les administracions públiques i les entitats socials realitzin una compra pública responsable.
- S'observa que al XDAA esta tenint un paper molt enfocat cap al Malbaratament Alimentari.
- Falta de coordinació entre entitats donadores d'aliments: "Totes les entitats ens repartim a diferents entitats socials, sempre son les mateixes. Totes truquem a la mateixa persona en un mati, i al final la persona un dia et diu que no, perquè potser ha trucat un altre entitat, i tu has de trucar a un altre. No te cap sentit..."
- Relacionat amb l'anterior també es va comentar que no arriben els mateixos aliments a totes les entitats socials "Quan es fan ajudes de menjar a la gent [...] ho ha llocs on se'ls hi dona menjar d'aquesta que no caduca i no tentn res de fruita i verdura, i en canvi en altres llocs si."
- La rapidesa que hi ha en l'evolució dels plantejaments, a vegades dificulta la implementació d'ells: "Abans entregàvem lots, ara hem evolucionat a un nou model [...] portem dos anys [...] i ara hi ha una nova vesant [...] que jo trobo difícil d'implementar a llarg terme."
- La impressió de la falta de comunicació entre els departaments governamentals "Es treballen coses des de diferents departaments que només tenen en compte des d'aquell departament i no veuen més enllà."

D'altra banda, una entitat es va interessar per conèixer més a fons la XDAA i el document en el que es basen els criteris d'aquest treball.

Entitat	Iniciatives	CRITERIS										TOTAL			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	✓	≈	✗	
Espigoladors	Espigoladors	≈	✗	≈	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	6	2	2	
NSF	Comparteix el menjar	≈	✗	✗	✗	✓	✗	≈	✓	✓	✓	4	2	4	
Fund Banc de Recursos	Pont alimentari	≈	≈	✗	✗	≈	≈	≈	✓	≈	≈	1	7	2	
	Remenja'm	≈	✓	≈	✗	✓	✗	✗	✓	≈	≈	3	4	3	
Fund Roure	Rebost Comunitari	✗	✗	≈	✓	✓	✓	✓	✗	≈	✓	5	2	3	
Probitas	RAI: Beques Menjador	✗	≈	✗	✗	✗	✗	✗	✗	≈	≈	0	3	7	
	RAI: Casals d'Estiu	✗	≈	≈	✗	✗	✗	✓	✗	≈	≈	1	4	5	
	RAI: Berenars Saludables	✗	✗	✗	≈	✗	✗	✓	✗	≈	≈	1	3	6	
Ateneu Harmonia	Cuines Solidàries	≈	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✗	6	1	3	
	Nevera Solidària	≈	✓	≈	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	2	2	6	
Cuchara	Cuchara	≈	✓	✓	✗	✓	✗	≈	✓	✓	✗	5	2	3	
ASP- BCN	Endevanta'l	✗	✓	✓	✗	≈	✗	✓	✗	✓	≈	4	2	4	
	Endevanta'l Junior	✗	✓	≈	✗	✓	✗	✓	✗	≈	≈	3	3	4	
Formació y Treball	Formació i Treball	✓	✓	✗	≈	✓	✓	≈	≈	≈	✓	5	5	0	
	Càtering	≈	≈	✗	≈	≈	✓	≈	✓	✓	✓	4	6	0	
Mercé Homar	Mercé Homar	≈	✓	≈	✓	✗	≈	✓	✗	✓	✗	4	3	3	
Zero Waste	Zero Waste	≈	≈	✓	✗	≈	✗	✓	✓	✓	✗	4	2	4	
Mercabarna	5 al Dia	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✓	4	0	6	
	Creix amb el Peix	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✓	4	0	6	
	Premis Paco Muñoz	✗	✗	✗	≈	✗	≈	✗	✓	≈	✓	2	3	5	
	Càtedra Universitària	✗	✗	✗	≈	✗	✓	✗	✓	✗	✓	3	1	6	
	Beques Mercabarna	✗	✗	✗	≈	✗	✓	✗	✗	✗	✓	2	1	7	
	Universitat d'estiu	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	≈	✓	1	1	8
	Campus d'estiu	≈	≈	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✓	4	2	4	
	App T-mercabarnasolidària	✓	✗	✗	✗	✗	✗	≈	✓	≈	✓	3	2	5	
	Carrera Mercabarna	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✓	✓	3	0	7	
	Visites escoles restauració	✗	✗	✗	✗	✗	≈	✗	≈	≈	✓	1	3	6	
	Biomarket	✗	✗	✗	✗	✗	≈	✗	≈	✓	✓	2	1	6	
BdA	Banc dels Aliments	✓	≈	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	5	1	4	
Càrites	Prog. Necess. Bàsiques	≈	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✓	6	1	3	
	Habitatges Compartits	≈	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✓	6	1	3	
Creu Roja	Entrega de productes	✓	≈	≈	≈	≈	✗	✓	✓	✗	✓	4	4	2	
	Targetes Recarregables	✓	✓	≈	≈	≈	✗	✓	✓	✗	✓	5	3	2	
	Beques Menjador	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✓	3	0	7	
TOTAL		✓	7	12	6	5	14	6	18	14	14	22			
		≈	11	8	9	8	6	5	6	3	12	7			
		✗	16	14	19	21	14	23	10	17	8	5			

Taula 1. Síntesi dels criteris desenvolupats per cadascuna de les iniciatives.

✓ compleix el criteri; ≈ compleix una part del criteri; ✗ no compleix el criteri. Font: elaboració pròpia.

5 CONCLUSIONS

En la realització d'aquesta recerca, que s'ha desenvolupat entre febrer i octubre de 2020, s'han identificat i conegut 34 projectes de 15 entitats diferents que compleixen algun dels criteris dels que més 6 criteris del *Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona*. La figura 10 recull il·lustra el grau d'implementació dels diferents criteris del model.

En ella, es pot observar com 4 dels 34 projectes compleixen més de la meitat dels criteris del *Model Col·laboratiu* i uns altres cinc compleixen la meitat dels criteris. Els altres 10 compleixen menys de la meitat dels criteris destacant cinc dels que només compleixen totalment un criteri.

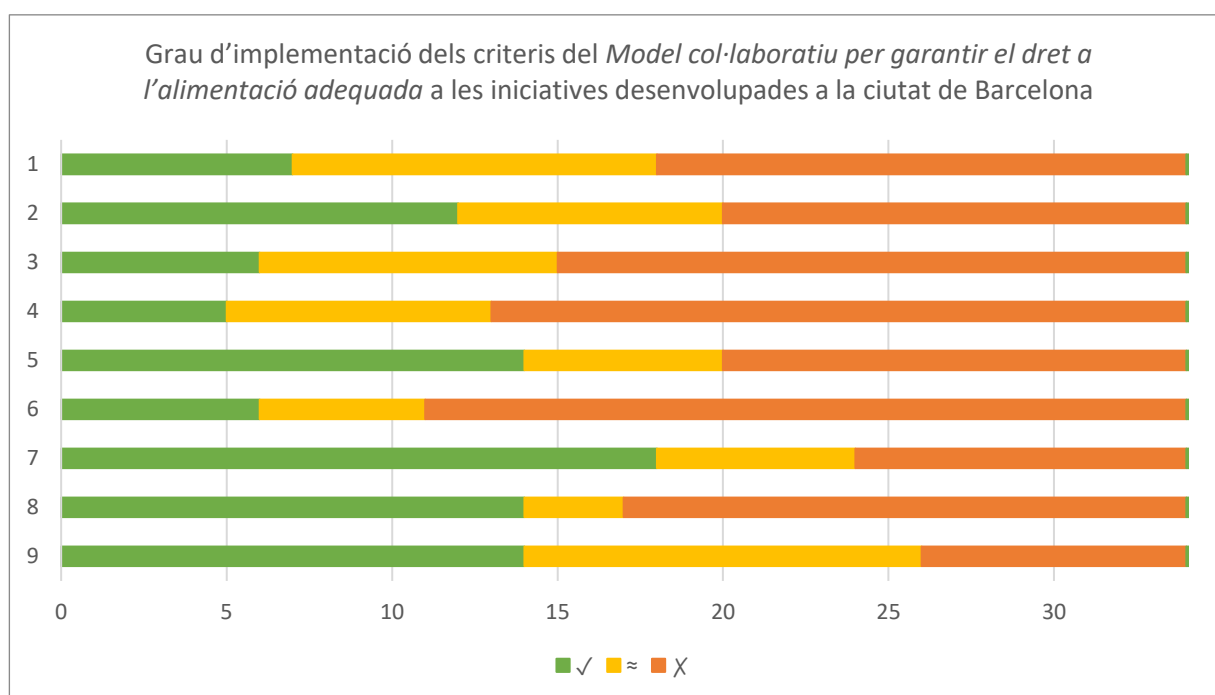

Figura 10. Grau d'implementació dels criteris del *Model col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació adequada* a les iniciatives desenvolupades a la ciutat de Barcelona. Font: elaboración pròpia

Els resultats per criteris mostren com el criteri 8, referent al compromís amb la salut dels usuaris, és el més desenvolupat. També entre els més implementats estan els criteris 8, 5 i 9, seguits del 2, que tenen en compte el Malbaratament alimentari, l'autonomia i apoderament de les persones, la sostenibilitat i la normalització i inclusió dels usuaris, respectivament. A més, el criteri 1 i 9 en la seva gran majoria estan implementats parcialment ja sigui perquè els projectes compleixen part del criteri o perquè tot i que no desenvolupen en la seva activitat, indirectament si que es veuen resultats en relació a aquests.

En les iniciatives estudiades, els criteris menys desenvolupats són aquells relacionats amb la inserció laboral i la suficiència d'ingressos dels usuaris, els quals són els menys relacionats amb l'alimentació. Per contra, els criteris més desenvolupats per les iniciatives identificades són els

relacionats amb el malbaratament alimentari, l'alimentació saludable i l'apoderament dels usuaris, es a dir, els que tenen més relació amb l'educació nutricional.

D'aquests projectes no n'hi ha cap que enfoqui tots els aspectes de la mateixa forma, i especialment destaquen els projectes Cuines Solidaries, Endevanta'l i Cuchara que veuen la cuina com un entorn social, on no es pot treballar només el tema de l'alimentació saludable, sinó també aspectes socials com la igualtat, els rols de gènere o la integració. En quant a l'últim objectiu, les entitats han descrit diverses barreres per poder implementar els criteris del model col·laboratiu, entre els quals han destacat la rapidesa en la que canvien els models a implementar i la falta de comunicació o de treball conjunt de les entitats o departaments governamentals.

És pertinent notar que gran part d'aquesta recerca s'ha desenvolupat en el context de la covid-19, fet que ha fet créixer i evolucionar constantment el mapa d'iniciatives per garantir l'alimentació (adequada) a la ciutat de Barcelona, la qual cosa pot haver generat que alguns projectes no hagin estat recollits en aquest treball, de la mateixa manera que algunes de les iniciatives descrites poden haver canviat per adaptar-se a les demandes de la nova situació, sempre canviant. En qualsevol cas, les dades aportades proporcionen una primera identificació d'iniciatives que desenvolupen en diferent mesura els criteris descrits en el *Model Col·laboratiu per garantir el dret a l'alimentació a la ciutat de Barcelona* i faciliten exemples de bones pràctiques per avançar cap a una major seguretat alimentària a la ciutat.

6 BIBLIOGRAFIA

- 1 Triches RM, Schneider S. School Feeding and Family Farming: reconnecting consumption to production. *Saude E Soc* 2010;**19**:933–45. doi:10.1590/s0104-12902010000400019
- 2 FAO. The State of Food Security and Nutrition in the World 2020. Geneva: 2020.
- 3 Penne T, Goedemé T. Putting inadequate incomes at the heart of food insecurity. A Study of the financial constraints to access a healthy diet in Europe. University of Antwerp. 2019.
- 4 Departament de Treball, Afers Socials i Família. Indicadors territorials de risc de pobresa i d'exclusió social. Barcelona: 2017.
- 5 Navarro-Varas L, Porcel S. Pobresa i infàncies desiguals a la ciutat de Barcelona, 2016-17. Barcelona: 2018.
- 6 Naciones Unidas. La Declaración Universal de Derechos Humanos. New York: 1948.
- 7 Naciones Unidas. ACNUDH | Pacto Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales. 1976.
- 8 Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. Xarxa per la garantia del dret a una alimentació adequada a Barcelona. Disponible a: <http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/xarxa15.html> (accessed 13 May 2020).
- 9 Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona. Barcelona: 2017.
- 10 Sandelowski M. What's in a name? Qualitative description revisited. *Res Nurs Heal* 2010;**33**:77–84. doi:10.1002/nur.20362
- 11 Neergaard MA, Olesen F, Andersen RS, *et al.* Qualitative description - the poor cousin of health research? *BMC Med Res Methodol* 2009;**9**:52. doi:10.1186/1471-2288-9-52

7. ANNEXES

Annex 1: Guió de l'entrevista semiestructurada (fase 2)

<i>Entitat:</i>	<i>Data:</i>
<i>Persona entrevistada:</i>	<i>Càrrec:</i>
<i>Codi Àudio:</i>	
<i>Objectius:</i>	<i>Número de persones ateses:</i>
<i>Entitat de la que depèn:</i>	<i>Número i perfil dels treballadors:</i>
<i>Finançament:</i>	<i>Número de voluntaris:</i>

Criteri	Pregunta
# 1	Em podria fer una petita descripció de la vostra iniciativa/projecte?
# 3	Quines necessitats cobriu?
# 2 i 3	Qui és el públic objectiu de la vostra iniciativa? Com s'hi accedeix?
# 1 i 3	Quin és el perfil de les persones que ateneu? Com el sabeu?
# 1, 3, 4, 6	Quines son les vostres activitats?
	Consideres que les activitats que desenvolupeu també tenen impacte en altres àrees de necessitat diferents de les que has mencionat a la pregunta 2.
	* Podeu individualitzar l'atenció als usuaris?
# 9	Teniu relació amb altres entitats, organitzacions, comerços? Quins?
# 5	Quin es el rol que te l'usuari dins de la iniciativa?
# 1, 7	S'ofereixen productes alimentaris als usuaris? En cas afirmatiu, de quina manera (matèria prima, en tallers, menjar cuinat...) i quin tipus de productes ofereixen?
# 1 i 9	D'on obteniu les matèries primeres? Sabeu d'on provenen?
# 8	Teniu algun mètode que us permeti preservar els aliments?
# 8	Hi ha sobrant alimentari? Que en feu d'ell?
# 5	Quin grau d'implicació tenen els usuaris en l'elecció alimentaria?
# 5	Teniu dades sobre el perfil d'aliments que més s'escull? En base a quins criteris creus que els usuaris escullen els seus aliments (comoditat, plaer, salut...)?
# 5	Es fa alguna acció per fomentar una alimentació saludable?
	Coneixes la XDAA? Hi participes? Si és així, des de quan i amb quin rol?
	Coneixes el document "Model Col·laboratiu per Garantir el Dret a l'Alimentació Adequada a la Ciutat de Barcelona." de la XDAA?
	Vas participar en la seva elaboració?
	L'heu tingut en compte d'alguna manera en el plantejament de la vostra activitat?
	Hi ha alguna qüestió en relació a la temàtica que estem abordant, que no hagi sortit i consideri que sigui important conèixer?